

AZ OFFI MŰKÖDÉSE ÉS MUNKATAPASZTALATAI

Karcsay Sándor

Országos Fordító és Fordításhitelesítő Iroda

1. TÖRTÉNETI ÁTTEKINTÉS. A SZÁZÖTÉVES FORDÍTÓIRODA

Az Országos Fordító és Fordításhitelesítő Iroda, közismert rövidítésével az OFFI, nemcsak hazánk legnagyobb szakfordító intézménye, hanem e hivatásnak leghosszabb multra visszapillantó, mély hagyományokkal rendelkező tüzehelye. Az Iroda 1969-ben ünnepelte fennállásának centenáriumát és ebben az esztendőben, 1974-ben lesz 25 esztendeje annak, hogy a szocializmus útjára lépő ország szükségleteinek megfelelően átszervezték.

Nehéz lenne a mai OFFI arculatáról, munkájáról, a magyar szakfordításügyben elfoglalt különleges helyzetéről, gondjairól és tapasztalatairól szólni anélkül, hogy röviden ne időznénk évszázados történeténél. Ez az intézmény ugyanis nemcsak fordítástörténeti, hanem igazgatás- sőt kulturtörténeti szempontból is érdekes színfoltja a legújabbkori magyar történelemnek és párját a világban valószínűleg csak egy-két bi- vagy multilinguis ország /Belgium, Svájc/ hasonló jellegű hivatalos fordítószerveinél, központi kormányhivatalainál vagy minisztériumi osztályainál találhatnánk meg.

Az OFFI, vagy akkori nevén a Központi Fordító Osztály szintén a történelmi Magyarország több nyelvűségének köszönheti létét. A kiegyezést követő kormányzati rendszer ugyanis kötelességének tartotta, hogy a soknyelvű országban az idegenajku kisebbségek saját anyanyelvükön ismerjék meg az ország törvényeit, egyéb jogszabályait, a jogéletet, törvénykezést és közigazgatást, a kibontakozó kereskedelem és ipar tevékenységét, a mindennapi életet stb. szabályozó hatósági határozatokat. E feladat ellátására szervezte meg egy 1869. március 25-én megjelent minisztertanácsi határozat a Központi Fordító Osztályt, amely a Miniszterelnökség mellett önálló osztályként kezdte meg működését. Érdekes feladat lenne ennek a magyar és egyben az európai fordítástörténet szempontjából oly jellegzetes intézménynek gyökereit a még távolabbi multban, talán a budai helytartótanács és a XVIII-XIX. század

más központi kormányhivatalai mellett működő "Officina Translatoriák"-nál keresni."

A Központi Fordító Osztály tevékenységét lényegében három feladatkör köré csoportosíthatjuk:

a már említett jogszabályfordítások,

a nemzetiségi és külföldi sajtóorgánuk napenkénti szemlézése /idegennyelvi figyelőszolgálat/,

végül természetes és jogi személyek fordítási szükségleteinek ki-elégítése akár egyszerű, akár közhiteli fordítások formájában.

E három feladatkör egymásközi arányainak állandó változása, de lényegében való megtartása közepette zajlott le az Iroda történetének nyolc évtizede. A Fordító Osztály kisebb átszervezések után az 1900-as évek elején a Miniszterelnökség állományából a Belügyminisztériumhoz került és oda tartozott 1949-ig. Ekkor a szocialista átalakulás követelményeinek megfelelően a kormány elhatározta a központi állami fordítószerv átszervezését is. A kormányrendelet az átszervezés feladatával az Igazságügyi Minisztériumot bízta meg, mint azt a fontos tárcát, amely a nyelvi közvetítés másik fontos ágának, a bírósági hiteles fordításnak és tolmácsolásnak a gazdája volt. Ekkor kapta mai nevét és indult el az egykori Központi Fordító Osztály, jórészt a meglévő személyzettel és ugyanazzal a felszereléssel, tevékenységének újabb szakasza felé. Még ma is vannak az OFFI-nak olyan dolgozói, akik még a régi belügyi fordítóirodából jöttek, még ma is akad egy-egy szék vagy szekrény, amely talán még a helytartótanács korából való.

Az új OFFI lényegében továbbvitte a régi hármas feladatkört, bár tevékenységének területe a kor és a társadalmi-gazdasági átalakulás következményeinek megfelelően bővült és változott. A szocializmus építése, az iparosítás, a politikai, gazdasági és kulturális életben végbement változások, a műszaki fejlesztés, a világszerte bekövetkező műszaki-tudományos forradalom, a népek között soha nem látott méretekben kibontakozó kulturális, gazdasági és kereskedelmi forgalom, a nemzetközi turizmus stb. mind-mind olyan tényezők, amelyek jelentősen alakították és bővítették az OFFI tevékenységének körét. Így a hiteles forgalom mellett egyre nagyobb szerephez jutottak a közületek részére készített műszaki-tudományos jellegű fordítások. Oldalakat tenne ki, ha felsorolnánk mindazokat a bel- és külföldi létesítményeket, melyeknek dokumentációi az OFFI-ban készültek. A 25 év előtti évi 60 000 oldallal szemben a mai OFFI már közel egymillió kis szabvány oldalt készít, személyi állománya megtízszereződött, külső munkatársainak száma eléri a kétezeret.

Az OFFI-nak ez a történelmi multja bizonyos mértékig mai arculatára is rányomta bélyegét. A több mint százéves működés során kiala-

* Az OFFI történetéről lásd bővebben: TARDY-KARCSAY: "A százszent-dős fordítóiroda", Budapest, 1969.

kult megoldási formák, ügyviteli szabályok közül - ha többé-kevésbé megváltozott formában is - számos ma is él. Már a száz év előtti alapítórendelet - amely első ízben szövegezte meg egy hivatalos, állami fordítószerv szervezeti szabályzatát - számos olyan szakmai megállapítást, szervezési és tarifális megoldást rögzít, amelyek időtállóknak bizonyultak. Így például már az alapításkor nyilvánvalóvá vált, hogy egy aránylag kis létszámú fordító szerv tagjaitól nem lehetséges valamennyi európai nyelv tudását, vagy az élet egészét felölelő szakismereteket meglétét megkövetelni. Ezért a rendelet lehetővé tette, hogy a fordításokat szükség esetén "darab- és ivszámra díjazandó egyének" /ma: külső munkatársak/ végezdhessék.

Már az alapítás utáni években megmutatkozott, hogy a szakfordítás mintegy függvénye valamely állam politikai, gazdasági és kulturális életének. A szakfordítás intenzitásában tükröződik a gazdasági, tudományos, kulturális fejlődés üteme, a nemzetközi kapcsolatok sürri-sége. Különösen áll ez olyan országokra, amelyeknek nyelve nem tartozik a nagy világnyelvek közé. Hazánkban is az 1970-es 80-as években indult meg a rendkívül nagyarányú gazdasági, ipari és kereskedelmi fejlődés, ekkor épültek nagy vasutjaink és az infrastruktúra egyéb létesítményei is. Ezért már az ős OFFI első éveiben a legkülönbözőbb fordítási igények jelentkeztek, mint ahogy ma is lecsapódik Irodánkban valamilyen formában mindaz, ami az ország életében, elsősorban gazdasági, műszaki-tudományos vagy kereskedelmi síkon történik.

Igen figyelemre méltó, hogy a Fordító Osztály régi iratainak, beszámolóinak, jelentéseinek olvasása közben lényegében ugyanazokkal a szakmai gondokkal találkozunk, amelyek ma is foglalkoztatnak minket. A fordítás minősége és megbízhatósága, a fordítói etika kérdései, a fordítói munka anyagi és erkölcsi megbecsülése, a túl rövid határidők nyomása, a fordító személyével szemben támasztott intellektuális és jellembeli követelmények - csupa ismerős probléma. Egy kis izelítő az egyik jelentésből:

"... Ami a hű fordítás eszközlését illeti, ez nemcsak lelkiismeretességet és tiszta akaratot, nemcsak pusztán nyelvismeretet, hanem tárgyi szakavatottságot is igényel, mely utóbbi bizonyos nem mindennapi körü és foku tájékozottságot a tudományok és a művészet, az állami kormányzat és közélet, a jog és törvénykezés, a gazdaság, az ipar és kereskedelem terén, továbbá hosszabb gyakorlatot éppen a fordítási szakmában".

"... egyetlen szó vagy tétel ferde visszaadása az egész úgy lényegét megváltoztatja ... kinálkozó fordító van elég, más azonban az a kérdés, hogy azután a fordítás és a vele kapcsolatos eljárás /ettől a fordítótól/ olyan-e, amely az állami szolgálat érdekének megfelelő".

"... a fordításoknál az olcsósági szempont nemcsak hogy nem áll a közszolgálat érdekében, sőt avval homlokegyenest ellenkezik, ugyanis az államszolgálat érdeke az eszközözlendő fordításoknál azt követeli, hogy a fordítások hiven, lehetőleg gyorsan és megbízható kezek által eszközöltessenek".

"A tapasztalás bizonyítja, hogy sokkal könnyebb saját gondolatait papírra tenni, mint másnak gondolatait ... egy más nyelven hiven visszaadni".

"A fordítási képesség ... nem eshetik oly megítélés alá, mely azt a szellemi munka valamely alsóbb rendű fokozatába sorolhatná, sőt ... a fordítási munka érdemének helyes megbírálása is csak a szakavatottak véleményétől tételezhető fel".

Elsárgult papírok - aktuális megállapítások.

2.1 Az OFFI tevékenységi köre

A 25 esztendővel ezelőtt újjászervezett fordítóiroda kezdetben költségvetési szervként, majd gazdasági irodaként működött. Ez utóbbi konstrukciót a kormányzat olyan szervezetek számára hozta létre, amelyek a népgazdaság valamely ágában hatósági és gazdasági jellegű feladatokat egyidejűleg látnak el. Tehát valamilyen átmeneti forma volt ez a közhivatal és az állami vállalatok között. A jogszabály az OFFI állományi dolgozóit közalkalmazottnak tekintette, annak ellenére, hogy mint egyéni céget "C" kereskedelmi vállalatként sorolták be és jegyezték be a cégjegyzékbe.

1968-ban az OFFI teljes mértékben állami vállalattá lett. Az Igazságügyi Minisztérium, mint alapító szerv által kiadott határozat így állapítja meg az OFFI tevékenységi körét:

a/ Idegen nyelvű szövegnek magyar nyelvre vagy más idegen nyelvre, magyar nyelvű szövegnek idegen nyelvre való lefordítása hiteles, vagy nem hiteles alakban;

b/ más által készített fordítás hitelesítése;

c/ idegen nyelvű szövegről hiteles másolat készítése;

d/ fordításokkal összefüggő egyéb munkák /lektorálás, leírás, sokszorosítás, korrektúra stb./ elvégzése;

e/ szóbeli tolmácsolás igazságügyi hatóságok előtt;

f/ tudományos, gazdasági, műszaki és kulturális jellegű idegen nyelvű tanulmányok rendszerezett jegyzékeinek összeállítása és az állami, társadalmi, szövetkezeti szervek és szervezetek rendelkezésére bocsátása /Figyelő Szolgálat/.

2.11 Hiteles és nem hiteles fordítások

Igy bár jogi és gazdasági formája egyértelműen vállalati lett, a működés kettős jellege változatlanul megmaradt. Amióta a bírósági hi-

tes tolmácsok intézménye megszűnt, az OFFI látja el országosan a köz-hitelű fordítások készítését és pedig mind a közületek, mind pedig a lakosság számára. Tevékenységének ez a része tehát kimondottan hatósági jellegű. Erre utal pecsétjében és hivatalos kiadványain a népköztársasági címer használata is. Ugyanakkor a nem hiteles fordítások terén kereskedelmi, szolgáltató jelleggel működik. Ez a kettősség mind gazdasági, mind szakmai szempontból problémákat vet fel, ezek egyike, hogy a hiteles fordítások lebonyolításához szükséges nagyobb apparátus, valamint e szolgáltatások alacsony ára miatt ez a tevékenység ki-fejezetten ráfizetéses. Elvileg az OFFI jogi-igazgatási hatósági cél-ra szükséges közokiratok és magánokiratok hiteles fordítását vállalja. A nehézségek itt főleg a műszaki és tudományos jellegű szövegeknél je-lentkezhetnek, ha azokra valamilyen jogi okból - pl. kártérítési pe-rek, választott bírósági eljárás stb. - szükség van. Gyakran a megren-delők sincsenek tisztában a hitelesség fogalmával és céljával, és ami-kor hiteles vagy "hivatalos" fordítást kérnek, tulajdonképpen állami fordítószerv által készített, jó fordítást akarnak. Márpedig a hite-lesség fogalma a szó szerinti hűség követelményét is jelenti /beleért-ve az eredeti hibáit is/, ami szakmailag nem mindig elfogadható ered-ményekhez vezethet. Amellett a hiteles fordítás jogszabályilag előírt formában kerül leírásra, azt az eredetivel össze kell fűzni, tetemes bélyegköltséget is jelent, felhasználása /pl. nagyobb terjedelmű doku-mentációknál/ nehézkes, eredeti szöveg szükséges hozzá /fotokópia csak kivételes esetben, vagy csak hitelesítve fogadható el/.

Az OFFI, annak ellenére, hogy meghatározott minisztérium felügye-lete alatt működik, mégsem ágazatilag profilizozott fordítószerv. Ki-fejezetten általános fordítóiroda, ami azt jelenti, hogy egyformán foglalkozik humán, társadalomtudományi, természettudományi és műszaki anyagokkal. Megbízásai között számos olyan fordítás is szerepel, amely már-már átcsap az irodalmi fordítás területére is /pl. idegenforgalmi szövegek/. Ennek ellenére az OFFI-t történelmi hagyományai, az igaz-ságügyi tárcához való kapcsolódása, valamint hitelesítő jogköre arra predesztinálja, hogy elsősorban az állam- és jogtudományok, valamint a politikai élet fordítási szükségleteinek tegyen eleget. Ezt a körül-ményt az OFFI a vállalási kapacitás felmérésénél és kialakításánál mindig meghatározónak tekinti.

2.2 Szervezeti felépítés

Az OFFI szervezeti felépítése tevékenységi körének megfelelő. A számviteli és pusztán adminisztrációs jellegű részlegektől eltekintve a tényleges fordítói munka négy osztályon folyik:

a/ a magánfeles fordítói osztály látja el a lakosság számára szükséges szolgáltatásokat. Ennél az osztálynál a munka zömét a hite-les fordítások teszik ki, bár vállal nem hiteles fordítási munkát is. Megbízásainak száma sokéves átlagban évi 21 000 - 22 000 db körül mo-zog. A szoros értelemben vett személyi okmányokon és a bírósági vagy közigazgatási eljárásokban szükséges iratokon kívül igen sok a diplo-ma, szakmai életrajz, tudományos munkaterv és dolgozat;

b/ a közületi fordítási osztály az OFFI legnagyobb forgalmu osztálya, amely oldalmennyiségben és gazdasági értékben az iroda összforgalmának több mint 90 százalékát bonyolítja le. Ügyfelei közhatalóságok és hivatalok /köztük sullyal a bíróságok és büntetőszervek/, állami vállalatok, szövetkezetek, tanintézetek, kulturális és közművelődési intézmények, egészségügyi intézmények, tudományos intézetek, politikai és társadalmi szervezetek stb. Gyakoriak a külföldi kereskedelmi szervek, vállalatok, intézmények részéről érkező fordítási igények is. Ez utóbbi megrendeléseket az OFFI az OMKDK kebelén belül működő TECHNIFORM külkereskedelmi céggel együttműködésben bonyolítja le. Az osztály ügyfelei között igen jelentős százalékot képviselnek a magyar külkereskedelmi és külkereskedelmi joggal felruházott vállalatok. Az osztály iktatásainak száma sokéves átlagban évi 24 000 darab körül ingadozik, emelkedő tendenciával. Az osztály 1973-ban mintegy 600 intézményt, vállalatot szolgált ki;

c/ a lektorátus fő feladata a hitelességhez szükséges ellenőrzés biztosítása, a fordítások minősége feletti őrködés és a szakmai színvonal ápolása. Ugy is mondhatnánk, hogy ez az osztály az OFFI fejlesztő és kutató részlege. A jogszabály kötelezően előírja a hiteles fordításnál a lektorálást. E munka oroszlanrésze és az ügyfelek által készített fordítások hitelesítése, erre az osztályra hárul. A lektorátus állományban lévő lektorokkal dolgozik, de az OFFI revizor-fordítói és főfordítói, sőt szakvezetői is végeznek rendszeresen lektorálási munkát. Ilyen értelemben a lektorátus fogalma tágan értelmezendő és a szervezetiileg illetékes osztályvezető feladata e tevékenység összehangolása és értékelése. A minőség javítása érdekében a nem lektorálandó anyagok szűrőpróbaszerű vizsgálatát is végzi az osztály. Szakmai kutatótevékenységéről később részleteiben szólunk;

d/ a figyelő szolgálat feladata az, hogy gazdasági-műszaki, főleg közgazdasági jellegű külföldi szakirodalmi anyagok alapján tájékoztassa az állami, társadalmi, szövetkezeti szerveket /szervezeteket/ a munkájuk elősegítésére alkalmasnak látszó külföldi szakirodalomról, továbbá, hogy a tájékoztatás alapján megrendelt fordításokat elkészítse. A figyelő szolgálat általában az érdeklődés középpontjában álló aktuális témacsoportok szerint /pl. személyzeti munka, vállalati belső ellenőrzés stb./ állítja össze tájékoztatóit. Fő erőssége a frissesség, időszerűség.

Az osztályok munkáját részleteiben az OFFI ügyrendje és az osztályok ügyviteli utasításai szabályozzák. Az egyes osztályok vezetői a nyelvi közvetítés terén hosszú évek tapasztalatával rendelkező szakemberek, akik szükség esetén maguk is végeznek fordítói, lektori munkát. Már itt rá kell mutatnom arra, hogy az OFFI forgalmához /évi kb. 46 000 számlatétel/ és a foglalkoztatott munkatársak számához /kb. 2000/ viszonyítva a szakvezetők, belső lektorok és ügyintézők-adminisztrátorok száma igen kevésnek mondható, ami sok nehézség forrása.

2.3 Forgalmi adatok

Talán nem érdektelen, ha tájékoztatásul megismerjük az OFFI néhány forgalmi mutatóját az 1973-as év adatai alapján. Ebben az évben a két fordítási osztály több mint 900 ezer kis szabvány oldalt fordított, az egy munkanapra eső oldalszám 3000 körül mozog. A közületi osztályra esik az évi forgalomból 870 ezer oldal, míg a majdnem hasonló iktatási számú magánfeles osztályra csupán 40 ezer körül. Ugyanakkor a hatósági jellegű hitelesítési munkakör mégis jelentős szak- és adminisztratív erőket köt le. Nyelvi megoszlás szerint az élen a német nyelvterület áll, amely a közületi forgalomban fordított oldalak 33,3%-át képviseli. Szorosan követi az orosz 24,2%-kal és az angol 22,7%-kal, míg a francia nyelvterület csak 7,5%-ot ért el. A négy európai főnyelv tehát az összforgalom több mint 87%-át teszi ki. Érdekessé viszont, hogy a nemzetközi érintkezés egyik főnyelve, a spanyol, viszonylag igen csekély arányban, mindössze 15 ezer oldallal szerepel, igaz viszont, hogy ennek több mint kétharmada magyarról spanyol nyelvre készül! A maradékon a kisebb nyelvek, elsősorban a szomszéd országok nyelvei osztoznak, e nyelvterületek megrendeléseit tulnyomóan a hiteles okmányfordítások körébe tartoznak. Jelentős növekedést mutat a cseh nyelvterület /2,4%/, amelyből az igények műszaki-tudományos területen is jelentkeznek. A magánfeles forgalomban készülő fordítások nyelvi megoszlása nagyjában-egészében hasonlít a közületiéhez, azzal, hogy itt nagyobb százalékarányban szerepelnek a szomszéd országok nyelvei, ami a személyi okmányforgalom és jogi forgalom miatt érthető. Szakmai megoszlás szerint az elektrotechnika és a gépgyártástechnológia körébe eső fordítások teszik ki az összforgalomnak jóval több mint felét. Az élen az elektrotechnika gyűjtőnév alatt kimutatott terület áll 309 ezer oldallal és a tavalyi adatokhoz képest 28%-os növekedéssel. Ennek magyarázata az elektronika /beleértve a híradástechnikát és számítástechnikát is/ rendkívüli előretörése. Ezen kívül csak a társadalomtudományok igen jelentős, több mint 50%-os növekedése szembevetendő, bár oldalszámuk viszonylag csekély. A többi szakterületen, kivéve az építőipart, inkább több-kevesebb igénycsökkenés volt tapasztalható. Az OFFI munkájának egyébként egyik jellemzője, hogy a fordítások mintegy harmada magyarról idegen nyelvre készül.

2.4 Szakszemélyzet. Belső és külső munkatársak

Kik végzik el ezt a hatalmas munkafeladatot? Az 1949-es átszervezésről szóló jogszabály erről így rendelkezett:

"Az Iroda személyzete rendszeresített állásra kinevezett és szerződéses fordítókból, valamint a szükséges kezelőszemélyzetből áll ... Egyes fordítási tennivalókkal szolgálati viszonyban nem álló személyek is - esetenként - megbízhatók".

A szakszemélyzetnek ez a hármas tagozódású rendszere: állománybeli /un. belső/, szerződéses és /az OFFI-val munkaviszonyban nem álló, eseti vállalkozási szerződés alapján dolgozó/ un. külső munkatársak - lényegében a mai napig megmaradt. Ez is egyike azoknak a szer-

vezeti hagyományoknak, amelyek részben még az 1869-es alapító szabályzatból kerültek át és élnek tovább. Ez a séma annyiban változott, hogy ma az OFFI-nak vannak állományi lektorai, revizor fordítói /ők fordítanak és lektorálnak is, ez a kategória éppen az OFFI kezdeményezésére került az országos nomenklaturába, a tapasztalt, idősebb szakfordítók nagyobb erkölcsi és anyagi megbecsülésének érdekében/ szakfordítói és fordítói, szerződéses fordítói és természetesen vannak külső munkatársai is /lektorok, fordítók, leírók/. Jelenleg az OFFI-nál /a szakvezetőkön kívül/ 6 lektor, 21 revizor-fordító, szakfordító és fordító, 1 szerződéses lektor, 17 szerződéses fordító áll munkaviszonyban.

Az állományi dolgozók alapbért, nyelvpótlékot és bizonyos napi oldalszám elérése után teljesítménypótlékot /prémiumot/ kapnak. A lektori besorolásuk nem kapnak teljesítménypótlékot.

Az OFFI munkaviszonyon kívüli külső munkatársainak a száma az 1973. évben elérte a 2300-at. Ez az utóbbi nagy szám azonban megtévesztő. Rendkívüli, ritkán előforduló nyelvi vagy szakmai problémák megoldása, különleges megrendelői kívánságok folytán előfordulhat, hogy valaki csak egy-egy alkalommal dolgozik az OFFI-nak. Realisabb ezért, ha azt mondjuk, hogy a rendszeresen foglalkoztatott külső munkatársak száma 1200-1400 körül van, ebből mintegy 50 ún. szabadúszó, vagyis sehol munkaviszonyban nem álló, főfoglalkozású fordító. Ez utóbb említett kategória egyébként - az állományi fordítókon kívül - az ország fordítói tartalékának legértékesebb része, főleg a teljesítmény mennyisége szempontjából. Ugy vélem, hogy ebből a forrásból merítenek a többi fordítószervek is. Ez persze nem jelenti azt, hogy a valahol munkaviszonyban álló és a fordítást szabadidő-foglalkozásként végző munkatársak nem lennének ugyanilyen értékesek, sőt szakmailag feltétlenül értékesebbek is lehetnek, hiszen a vállalatok, gyárak, kutatóintézetek, közintézmények nyelvi képzettségű szakemberei közül kerülnek ki. Viszont éppen lekötöttségük miatt vállalási kapacitásuk korlátozott. A nagy volumenű sürgős feladatokat azonban meg kell oldani.

Ez a probléma pedig már átvezet minket az OFFI munkatapasztaltainak és szakmai gondjainak területére.

3.1 Szakfordítás és szakfordító

A szakfordítás önálló arculatu, sokrétű szellemi tevékenység, alkotó jellegű munka, amelynek megvannak a maga sajátos külön mesterségbeli szabályai, van elmélete és gyakorlata. Ennek taglalása tulmenne ennek a tanulmánynak a keretein, hiszen célunk az OFFI munkájának bemutatása volt. Az alábbiakban inkább a munkatapasztalatokkal kívánunk röviden foglalkozni, bár természetesen elkerülhetetlen, hogy a kérdések taglalása át ne csapjon helyenként magának a szakmának általános problematikájába. A tapasztalatok és problémák nagy része nyilván ismerős a többi fordítószerv előtt is.

3.11 Nyelvismeret - szakismeret

Kezdjük mindjárt a munkatársak, a fordítók kérdésével. A mindennapok gyakorlata sok - szinte elméleti jellegű - problémát vet fel. A gyorsuló idő függvényében a fordítandó anyagok egyre bonyolultabbak, szakmailag, nyelviileg egyre igényesebbek. Mi legyen a fordító erősebb oldala - a nyelvismeret vagy szakismeret? Egyáltalán a jó nyelvtudás és alapos szakismeret matematikai összege egyenlő-e a jó fordítással? Évtizedes gyakorlat alapján erre nem-mel kell válaszolnunk. Hiányzik a képletből még egy tag /vagy több tag/, az a nehezen definiálható, több intellektuális-morális tényezőtől összetett plusz /széles körű műveltségi háttér, élénk érdeklődés, mondhatni szellemi izgékonyosság, kutatási, szinte nyomozói kedv, gyors felfogás és munkakészség, stílusérzék, abszolút lelkiismeretesség, pontosság stb./, ami a nyelviileg felkészült és az adott területen legalább alapvető ismeretekkel rendelkező személyt fordítótá teszi. /Ez a magyarázata annak, hogy az eredetileg nem műszaki alapképzettségű, de verbéli fordító, kellő gyakorlat és tanulás után néha jobb és megbízhatóbb fordítást nyújt, mint a szakterület kíváló, tanult ismerője./ Az OFFI-nál, mint nem profilírozott fordítóirodánál, az állományi és főfoglalkozású munkatársaknak még gyors témaváltási képességgel is rendelkezniük kell, hiszen gazdasági-szervezési képtelenség lenne nyelvterületenként minden szakra specialistát alkalmazni. Például a hiteles területen dolgozó fordító és lektor ezért hol jogi anyagot, hol orvosi bizonyítványt, hol gépkocsikárrendezési okmányokat, hol diplomákat vagy más, súlyosan szakmai tartalmu szövegeket kénytelen gyors egymásutánban fordítani.

Nagyobb terjedelmű anyagoknál természetesen specializálódásra törekszünk, erre szolgál a külső munkatársak tartalék serege. De itt is felmerül a probléma: ki végezze a fordítást, a nyelvész-fordító szakember, vagy a téma szakembere? Az OFFI gyakorlata erőteljesen hajlik affelé, hogy az alapszöveget a fordítás mesteriségében járatos személy készítse, a lektor pedig legyen a téma szakembere, akinek természetesen szintén valami gyakorlata van a nyelvi közvetítés területén. A fordítási szakembertől ugyanugy megkívánatik, ha szakanyaghoz nyúlt, hogy tájékozott legyen a területen és tudja, mit hol keressen, kívül konzultáljon. A nyelvi szakember - műszaki szakember probléma tekintetében elfoglalt fenti álláspontot még fokozottabban érvényesnek tartjuk a magyarról idegenre készülő fordításoknál. Egy nyelviileg jó, szépen fogalmazott szöveg szakmai hibái még javíthatók, de fordítva ez nehezen sikerül.

Az OFFI külső munkatársairól személyi, nyelvi és szakmai nyilvántartást vezet. Ennek gyakorlati használhatósága, naprakész állapotban tartása, ideértve a folyamatos szakminősítést is, sok problémát jelent és kielégítőnek még nem mondható.

3.2 Van-e kellő utánpótlás?

Ezt a kérdést már számos nyilatkozatban, közleményben, tanulmányban, interjúban felvetették, a válasz általában negatív szokott

lenni. A magam részéről talán úgy pontosítanám a választ, hogy a főfoglalkozású fordítók utánpótlása tekintetében indokolt a pesszimizmus. A szabadidő-foglalkozásként üzött fordítói munkára, ami a főfoglalkozás mellett csinos mellékjövedelmet nyújthat, van elég jelentkező, köztük sok a kiváló nyelvi és szakmai felkészültségű szakember. A gyakorlati élet - legalábbis az OFFI-nál - azonban lényegesen nagyobb teljesítményeket és szorosabb határidőket követel meg, mint amit valaki egy másik főfoglalkozás mellett jó lelkiismerettel vállalhat. Ennek következménye természetesen az, hogy a kevés, nem munkaviszonyban álló, főfoglalkozású fordítónak keresete néha meghökkentően magas lehet, ami egyik oka annak az elterjedt téves hiedelemnek, hogy a szakfordítóknak aránytalanul magas a jövedelmük. Egyébként a mellékeresetszerű fordításra jelentkezők /köztük sok önjelölt/ nagy számából - az OFFI tapasztalatai szerint - rendkívül kevésből faragható használható fordító, részben hiányzó képességek, részben - éppen a legkiválóbbaknál - a más irányú igénybevétel miatt. Személyzeti munkánk az aranyosó fáradtságos munkájához hasonlítható.

Az utánpótlás kérdésével kapcsolatban csábító lenne a fordítóképzés mai helyzetével és perspektíváival is foglalkozni. Erről most csak annyit, hogy az OFFI állandó propagálója volt a szervezett fordítóképzésnek és nemzetközi, valamint saját tapasztalatait, gyűjtött anyagait készséggel bocsátotta a hazánkban e téren megindult kezdeti próbálkozás szervezőinek rendelkezésére.

3.3 A felgyorsult fejlődés és a fordítás

A "gyorsuló idő" a fordítói szakma művelőivel szemben, de a fordítóirodákkal szemben is egyre fokozódó követelményeket támaszt. A végzett oldalmennyiségek és a nyelvek statisztikája egyáltalán nem mutatja meg, mennyivel lettek a szövegek bonyolultabbak és fordítási szempontból nehezebbek. A tudományos és műszaki fejlődés üteme egyre gyorsul, és hazánkban lépést kell tartani a fejlődéssel, hiszen a nemzetközi munkamegosztásban csak korszerű termékekkel, színvonalas szellemi produktumokkal és a tudományosan megalapozott eljárásokkal jelentkezhet. Az ország ennek megfelelően igényli az egyre nehezebb és sürgetőbb fordításokat, részben azért, hogy megtudjuk, mi történt külföldön /műszaki fejlesztés, tudományos tájékozódás/, részben azért, hogy saját anyagi-szellemi termékeinket megfelelő nyelvi köntösben tudjuk bemutatni /külkereskedelem, tudományos kapcsolatok/. Ezért a szakfordítást főfoglalkozásként üző fordítónak /de a többinek is/ egyre újabb és újabb területeket kell elsajátítania, majdnem úgy kell lépést tartania a fejlődéssel, mint a szaktudományok képviselőinek. Sőt a fordító gyakran hamarabb találkozik az újjal, és így az állandóan fejlődő szaknyelv egyik alakítója, névtelen munkása.

3.4 Fokozódó nehézségek

E fejlődés következtében az utóbbi években nagyon megnehezültek

az OFFI munkakörülményei. Az első nehézséget a fordításra beküldött szövegek fokozódó nehézsége jelenti. Általános tendencia, hogy az egyszerűbb anyagok fordítását /főleg magyarra/ ügyfeleink házilag oldják meg, vagy az idegen nyelvű szöveget /pl. szakirodalmat/ a nyelvismertekkel rendelkező szakemberek közvetlen olvasás útján hasznosítják. Ez önmagában társadalmilag örvendetes, de az OFFI számára azt jelenti, hogy hozzá a nyelvi, szakmailag vagy határidő szempontjából nehezebb, néha megoldhatatlannak látszó megbízások kerülnek.

3.41 Határidő problémák

A fordítóirodára nehezedő időbeli nyomás egyre súlyosabb. A megrendelők határidőigényei gyakran szinte teljesíthetetlenek. A különböző felsőbb beavatkozások száma a nemzetközi kapcsolatok ütemének felgyorsulásával párhuzamosan növekszik. Mindez nagymértékben nehezíti a helyes munkaelosztást, a fordító káderek arányos foglalkoztatását /az időzavarban a kereslet-kínálat törvénye könyörtelenül érvényesül!/, a lakossági igények megfelelő kielégítését, főleg pedig igen rontja a minőséget. Hajszolt munkában nincs közönet!

A határidőnyomásnak több oka van. A legkézenfekvőbb és legkevésbé vitatható a ténylegesen fennálló sürgősség, komoly nemzetközi politikai, gazdasági vagy néha jogos személyi érdek. Kevésbé örvendetes viszont az a szűk határidő, ami a fordítandó kéziratok késedelmes elkészítéséből ered, amikor a szerzők több hónapos elmaradását pár nap alatt a fordítón kívánják behozni. Az ostor persze az utolsó láncszemen, a szerencsétlen leírón csattan a legnagyobb. A legelgondolkodtatóbb viszont az, amikor a lehetetlen határidő-megjelölések mögött az ügyfeleknek a fordítói munkával, egyáltalán a nyelvi közvetítéssel szemben tanúsított igen gyakori értetlensége áll. Erősebben fogalmazva, e szakma belső lényegének meg nem értése, a nyelvi közvetítői munkának tudatos vagy öntudatlan lenézése, lebecsülése. Még csak fel sem merül annak a gondolata, hogy valamely tudományos vagy műszaki szöveg pontos lefordításához, tehát az abban rejlő információ lehetőleg hiánytalan továbbításához sokszor majdnem hasonló értékű felkészültség, kutatómunka kell, mint megírásához. Gyakran azt sem értik meg, hogy aki jól fordít, az nem biztos, hogy megfelelően tud tolmácsolni és megfordítva. /Ezért igen pozitívan értékeljük a szakma "image"-a szempontjából a MAGYARORSZÁG c. hetilap 1974. 10., 11., 12. és 13. számaiban NOVOBÁCZEY Sándor tollából megjelent cikksorozatát a fordítók és tolmácsok munkájáról, különösen e modern hivatás megfelelő erkölcsi megbecsülésének szükségességéről szóló részeket./

3.42 Minőségi problémák

A határidő nyomása mellett negatív értelemben hat a fordítások minőségére az is, hogy lektorálásokat az ügyfelek az utóbbi években kevésbé igényelnek. Hiteles fordítás rendelése esetén a lektoráltatás a jogszabály erejénél fogva kötelező. Nem hiteles fordítások ese-

tén azonban a megrendelő maga dönti el, kívánja-e, hogy a kész fordítást még egy szem lássa. A rossz helyen való takarékoskodás vagy a fordítói munkának a fentebb említett meg nem értéséből fakadó nemtörődomség, vagy ismét csak a rendkívüli sürgősség következtében ez az igény csökken. Márpedig egy vállalati formában dolgozó fordító iroda, mint az OFFI, saját erejéből és költségére az anyagoknak csak egy kis hányadát képes inkább szurópróbaszerűen átnézetni. Addig, amíg hazai felhasználásra készülő tájékoztató jellegű, ún. munkafordításról van szó, addig ebből nagyobb baj nem származik. Ha már azonban a fordítás alapján valami készül, épül, vagy valamit működésbe helyeznek, vagy annak alapján valamilyen kérdésben dönteni kell /pl. ajánlat, versenytárgyalási hirdetmény stb./ már problematikusabb a kérdés. Még súlyosabbá válik a helyzet, ha a fordítást sokszorosítják, vagy ha magyar nyelvről idegen nyelvre készül. Elvileg nem szabadna idegen nyelvű fordítást lektorálás nélkül megrendelni. A nyelvtudás és a szakismeret nem mindig egyesül szükségképpen egy személyben! Ha meg nyomdai vagy egyéb úton sokszorosításra szánják, különösen ha külföldön fogják közzétenni, akkor legalább kétszeres lektoráltatás /külön szakmai és nyelvi/ lenne szükséges. Hátborzongató tapasztalatunk, hogy gyakran milyen könnyelműen küldenek lektorálatlan, vagy csak egyszeresen /esetleg a megrendelőnél házilag! / átnézett fordításokat nyomdába! Az OFFI Díjszabásában éppen ezért kiköti, hogy a sokszorosítási szándékot a megrendelőnek közölnie kell. Az ilyen fordítások vállalását az OFFI megfelelő feltételekhez kötheti.

Külön fejezetet lehetne írni arról, mennyiben befolyásolja a fordítás minőségét a kiinduló szöveg színvonala. Zavaros, hibás, rosszul fogalmazott, néha pontosan nem érthető alapszövegből a legkitünőbb fordító és lektor sem képes jó fordítást alkotni. Kíváncsú lenne, ha a megrendelők legalább annyi gondot fordítanak a magyar alapszövegre, mint amennyit a fordítástól elvárnak.

Sajnos, amennyire serény az ügyfél a sürgetésben és takarékos a megrendelésben, olyan buzgó a reklamációban, ha a gyorsaság, a rossz alapszöveg vagy az átnézés hiánya miatt a fordításba hiba csuszik.

3.43 Díjazási kérdések

A munkát nehezíti a szakfordítói munka meglehetősen alacsony díjazása is. Közismert, hogy a szocialista országok közül hazánkban a legalacsonyabbak a fordítási díjak és honoráriumok, ideértve a könyvkiadásban belüli fordításokat is, jóllehet ezek még mindig kedvezőbbek annál, amit az OFFI és a többi fordítószerv jelenleg fizetni tud.

Az OFFI a rendelkezésére álló lehetőségeken belül igyekszik harmonizálni mind a fordítói munka nagyobb erkölcsi megbecsüléséért, mind az anyagi juttatások méltányos növeléséért.

4.1 Az OFFI és a magyar szakfordításügy

Az OFFI arra törekszik, hogy szoros értelemben vett munkaköri feladatain túlmenően kivegye a részét a hivatás általános kérdéseinek tanulmányozásából, problémáinak napirenden tartásából is. Ugy érzi, hogy mint az ország legrégebbi és legnagyobb forgalmu fordítószerve-re, e téren fokozott kötelességek hárulnak rá.

Ezért sohasem zárkózott be önnön problémáinak falai mögé, hanem igyekezett, társadalmi szövetség hiányában, országosan is képviselni a szakfordítás és a szakfordítók érdekeit. Felterjesztései és beadványai nyomán számos szakmai előnyt tudott kiharcolni, így tarifális és honoráriumkérdésekben, adóügyekben stb. Dijszabásában - kiegészítve a keretjogszabályszerű ár- és munkadijrendeletet - a szakma számos fogalmát definiálta és örömmel vette tudomásul, hogy ez a Dijszabás a többi fordítószerv számára is mintául szolgált.

4.2 Hazai és nemzetközi szakmai kapcsolatok

A többi állami fordítószervet az OFFI mindig testvérszervezetnek tekintette és személyi kapcsolatok kialakítására, kollegiális együttműködésre törekedett velük. Sohasem tekinti magát elsőnek, legfeljebb a legidősebb testvérnek. Minden fontosabb, közös érdeklődésben konzultációt, tapasztalatcserét kezdeményez. Sajnos nem minden kezdeményezése járt sikerrel, így a magyar szakfordítók társadalmi szervét, a fordítók egyesületét vagy szövetségét évek fáradozásával, a többi fordítószervvel együtt végzett közös munkával, sok előkészítés után sem sikerült létrehozni.

Az OFFI ugyanúgy, mint ahogy baráti együttműködésre törekszik a hazai testvérszervezetekkel, gondosan ápolja a szakfordítói hivatás nemzetközi kapcsolatait is. Baráti kapcsolatokat sikerült létrehozni a legtöbb szocialista ország fordítószerveivel és szervezeteivel, az Írószövetség műfordítói szakosztályával együttműködve részt vesz a Nemzetközi Fordítószövetség /FIT/ munkájában is. Több dolgozója járt külföldi tapasztalatcserén, ösztöndíjas tanulmányuton, tartott előadást neves külföldi fordítóképző intézetekben, vagy tájékoztatót a magyar szakfordításügyről külföldi fordítószövetségekben.

4.3 Terminológiai és lexikográfiai munka

Amennyire a napi feladatok áradata megengedi, az OFFI igyekszik lépést tartani a fordításelmélet eredményeivel és szerény eszközeivel tudományos és kutató jellegű tevékenységet is kifejtteni. E munkának műhelye elsősorban a lektorátus, de a fordítók is hozzájárulnak ahhoz szöveggyűjtéssel, terminológiai kutatómunkával. A még nem szótározott kifejezések gyűjtése igen fontos, mert az élet sokkal gyorsabban halad, mint a lexikográfia. Folyik a háziszabványok kidolgozása is. Ez utób-

biaknak elsősorban a hiteles jogi és okmányfordítás területén van jelentősége. E műhelymunkának eredményei között több cikk, tanulmány, külföldön is elismert lexikográfiai munka szerepel.

4.4 Szakkönyvtár és folyóíratár

E tevékenységben, de a mindennapok gyakorlati munkájában is nagy segítséget nyújt a lektorátus felügyelete alatt működő szakkönyvtár és folyóíratár.

Az 1974. évben könyvtárunkba 114 külföldi folyóírat, napi- és hetilap jár, ebből 64 szocialista és 50 tőkés sajtótermék. Köztük számos szaklap, de nyelvtérületenkénti és országonkénti válogatásban színvonalas napi- és hetilapok is, amelvek az általános tájékozódás mellett a nyelvtudás frissen tartását, korszerűsítését is szolgálják. Hat idegen nyelvű fordításelméleti szaklap jár, de kapjuk a FIT és több külföldi fordítószövetség kiadványait is. Magyar nyelven 40 kiadvány jár, köztük kifejezetten nyelvtudományi jellegűek is. A könyvvállomány 5500 db, ebből 1517 db a szoros értelemben vett szótár /bilinguis általános és szakszótárak, szemléltető szótárak, egy- és több nyelvű szótárak/. Az országos viszonylatban is igen gazdagnak mondható szótárgyűjteményben minden európai nyelv képviselve van, de igen értékes az afro-ázsiai nyelvek szótárainak gyűjteménye is. A szakszótárak számos szakterületet ölelnek fel. Rendelkezésünkre állnak az angol, francia, német és orosz vezető nagylexikonok, valamint számos magyar és idegen nyelvű szaklexikon és enciklopédia. Az egyes tudományos diszciplínák, valamint a technika különböző ágazatainak területén való tájékozódást bőséges magyar és idegen nyelvű anyag segíti, főleg az előtérbe nyomuló legkorszerűbb tudományágak anyaga gazdag. Értékes az alkalmazott nyelvtudományi, köztük számos fordításelméleti művek gyűjteménye.

A könyvanyag betürendes katalógusban, valamint ETO-rendszerű szak-katalógusban van feldolgozva, ezen belül a szótárak, lexikális művek nyelvek és szakterületek szerint is nyilván vannak tartva.

5. TERVEK, PERSPEKTIVÁK

Az OFFI munkáját nehezítő körülmények között eddig nem említettük a meg nem felelő, szűk elhelyezést. Az Iroda rég kinőtte azt a helyet, ahová 1954-ben költözött, amikor a fordított oldalak évi száma a mainak egynegyedét sem tette ki, belső és külső munkatársainak száma pedig a mainak egyhatoda volt. A közeljövőben az OFFI a Bajza-utca-ba költözik a Pestmegyei Bíróság volt épületébe. Félő azonban, hogy addigra már az új elhelyezés sem bizonyul minden szempontból kielégítőnek. Félfogadó, adminisztratív részlegeinket méltó módon el fogjuk tudni helyezni, szakdolgozóink közül azonban még a jövőben is többen

házon kívül lesznek kénytelenek dolgozni. Fejlesztési terveink megoldása is nehézségekkel fog járni.

Mert az OFFI szeretne továbbfejlődni. Elsősorban a szakmai irányítás és a minőség ellenőrzésének területén. Több lektorra, revizor-fordítóra van szüksége. Szembe kíván szállni azzal a világszerte tapasztalható tendenciával, amely az információk anyagmennyiség felduzzadása és a szakavatott fordítók hiánya miatt a fordítások minőségének csökkenésében nyilvánul meg. Tovább kívánja folytatni tevékenységét a szakfordítói hivatás szakmai követelményeinek és etikájának fejlesztéséért, társadalmi, erkölcsi és anyagi elismertetéséért is.

Akkor, amikor az OFFI szocialista átszervezése 25. évfordulójának méltó megünneplésére készül, büszkén és meglegedetten tekinthet vissza a megtett utra, a magyar szakfordításügyben betöltött szerepére, szerény hozzájárulására az ország állami, társadalmi és gazdasági fejlődéséhez. De tisztában van azzal is, hogy a jövőben feladatai tovább fognak növekedni és nehezülni. Hazánk fejlődése - ugyanugy, mint a világ minden országában - egyre több fordítást, egyre több és jó szakfordítót fog igényelni. E feladatoknak pedig csak még több munkával, jobb szervezéssel, legfőképpen pedig az OFFI dolgozóinak, munkatársainak és vezető szakembereinek fokozott erőfeszítésével lehet eleget tenni.

A szakfordítói hivatásban soha nem lehet a megszerzett tudás kényelmes vánkosan megpihenni. Az új és még ismeretlen feladatok új ismereteket, újabb tanulást követelnek. Ezért időszerűek az OFFI és munkatársai számára ma is a száz év előtti szavak:

"... a Központi Fordító Osztály egyetlen tagja sem mondhatja el magáról, hogy eleget tud ... akár a nyelvek, akár a tárgy terén ... mind holtig tanulni kénytelen."

KARCSAY S.: Az OFFI működése és munkatapasztalatai

Az Országos Fordító és Fordításhitelesítő Iroda /OFFI/ Magyarország legnagyobb forgalma és egyben legrégibb állami fordítószerve. 1869-ben alapították Központi Fordító Osztály néven és a Miniszterelnökség önálló osztályaként működött. Feladata elsősorban az volt, hogy a soknyelvű ország valamennyi nemzeti kisebbsége számára, annak anyanyelvére lefordítsa az állam törvényeit, egyéb jogszabályait, valamint az, hogy a közhatalóságok, köztestületek és magánszemélyek részére hiteles fordításokat készítsen. Később a Belügyminisztériumhoz

csatolták az irodát, 1949-ben a Belügyminisztérium fordítóosztályát Országos Fordító és Fordításhitelesítő Iroda néven újjászervezték és az Igazságügyi Minisztérium főfelügyelete alá rendelték. Hosszu múltjának folytán ez a fordítószerv, mind a fordítástörténet, mind az általános kultúrtörténet és igazgatástörténet szempontjából érdekes világviszonylatban is. A mai OFFI önálló vállalati szervezettel dolgozik, tevékenységi köre lényegében nem módosult. Vagyis hiteles és nem hiteles fordításokat készít a lakosság és a közületek számára. Mennyiségileg azonban az arány igen erősen eltolódott a vállalatok, üzemek, egyéb gazdasági szervek, tudományos és kutatóintézetek részére készülő műszaki-tudományos jellegű fordítások irányába. Hiteles fordítások készítésére országosan kizárólagos joga van. Ez a hatósági jellegű tevékenység főleg a jogi- és okmányfordításokat öleli fel. Az 1973. évben az OFFI több mint 900 ezer oldalt fordított, ennek egyharmadát magyar nyelvről idegen nyelvre. A fordítások 87%-a az angol, francia, német, orosz nyelvterületre esik. A szakszemélyzet belső lektorokból, fordítókból és esetenként foglalkoztatott külső munkatársakból áll. A munkatársak száma meghaladja a 2000-et. A fordítói utánpótlás kérdése, az anyagok nehezebbé válása, a sürgős határidős feladatok, a minőségi ellenőrzés hiányai és az alacsony díjazás nehezítik az OFFI munkáját. A szoros értelemben vett tevékenységi körén túlmenően az OFFI tevékeny részt vállal a magyar szakfordításügy fejlesztésében, szoros kapcsolatokat tart fenn mind a hazai, mind a külföldi fordítóintézményekkel és szervezetekkel. Lexikográfiai és terminológiai kutató- és gyűjtőmunkát is végez, jelentős szakkönyvtárat fejlesztett ki.

Az OFFI a közeljövőben ünnepli szocialista átszervezésének 25. évfordulóját.

KARCSAY, S.: The work and activity-related experiences of the Hungarian National Office for Translations and Attestations

The Hungarian National Office for Translations and Attestations is Hungary's largest and oldest state translation agency. Its forerunner was the Central Department for Translations, founded in 1869 functioning as an independent department under the control of the Prime Minister's Office. Its primary responsibility was to translate state laws, statutes and legal maxims into the tongue of the minority groups living in the multilingual Hungary, as well as to render translations for public authorities, public bodies and for private citizens. Later the Department was attached to the Ministry of the Interior. In 1949 it was reorganized under the name of National Office for Translations and Attestations and was put under the supreme control of the Ministry of Justice. Owing to its past, the Office came to occupy an eminent position among the translation centres of other

countries by making, significant contributions in the course of time, to the history of translation, to general cultural history and to public administration. Today the Office works as an independent agency and the scope of its function has remained essentially unchanged: it renders accredited and unaccredited translations for private persons and public bodies.

A quantitative shift into the direction of scientific and technical texts for customers, representing enterprises, plants and other economic organizations, scientific and research institutions, became characteristic of this agency. Only this organ is invested with the right to render accredited translations whereby it is authorized to translate legal texts and documents. In the year of 1973, the National Office translated more than 900 000 pages, a third of which were translations from the Hungarian into foreign languages. 87% of the total translations rendered was into English, French, German and Russian. The staff is made up of professional personnel, translators, editors, complemented at times by external collaborators employed occasionally. Its staff numbers over 2000. Difficulties impeding the National Office's work are: the problem of professional manpower supply, the pressing deadlines, quality control of its work, and the inadequate funds resulting in the low wages of staff members. But despite the above difficulties, the Office actively participates in the development of translations of special Hungarian texts, and maintains close ties with domestic and foreign translation concern agencies. The Office also carries out research and collecting work in the fields of lexicography and terminology, and has already built up an considerable library.

The National Office for Translations and Attestations will commemorate the 25th anniversary of its socialist reorganization in the near future.

КАРЧАЙ, Ш.: Деятельность Венгерского государственного бюро переводов и заверений и его опыт

Венгерское государственное бюро переводов и заверений (ОФФИ) - самое старое государственное переводческое бюро, оно выполняет больше всех переводов в Венгрии. Оно было обосновано в 1869 г. под названием Центрального бюро переводов, функционировало оно как самостоятельный отдел при Президиуме Совета министров. Задачей бюро являлось: перевод законов, положений и т.п. на все языки многонациональной страны и изготовление заверенных переводов для государственных учреждений. В дальнейшем бюро было присоединено к Министерству внутренних дел, а в

1949 г. бюро было переорганизовано, его вышестоящей организацией стало Министерство юстиции и тогда оно получило нынешнее название. Сегодняшнее OFFI функционирует как самостоятельное предприятие, его сфера деятельности не изменилась: изготавливает заверенные и другие переводы как и для индивидуальных потребителей, так и для предприятий, институтов и других организаций. Количество переводов научно-технического характера и выполненных для организаций значительно больше, чем количество остальных переводов. Оно является единственной организацией, имеющей право изготовить заверенные переводы. Заверенные переводы главным образом изготавливаются для юридических документов и разных свидетельств. В 1973 г. в OFFI было переведено больше чем 900 тысяч страниц, одна треть этого была переведена с венгерского на ичотранский язык. 87 % переводов связано с английским, французским, немецким и русским языками. В состав бюро входят редакторы, переводчики и штатные сотрудники. Число сотрудников превышает 2000. Вопрос новых сотрудников, трудность текста, срочные работы, вопросы, связанные с научным отредактированием переводов и относительно небольшие ставки значительно затрудняют работу OFFI. Помимо изложенной деятельности OFFI также работает в области развития и усовершенствования переводческой деятельности, имеет тесные связи как и с отечественными, так и с зарубежными организациями. Также проводит научно-исследовательские работы в области лексикографии и терминологии, в области сбора терминов. В настоящее время OFFI имеет довольно большую библиотеку.

В 1974 г. исполнится 25-ая годовщина социалистической переорганизации OFFI.

KARCSAY, S.: Die Tätigkeit und die Arbeitserfahrungen der OFFI

Die Ungarische Amtsstelle für Übersetzungen und Beglaubigungen /mit Kurzwort OFFI genannt/ stellt das älteste staatliche Übersetzungsbüro Ungarns, und vielleicht Europas dar. Sie wurde 1869 unter dem Namen "Centrales Übersetzungsbüro" beim Ministerpräsidium gegründet. Die Aufgabe des Büros bestand vorwiegend aus der Übersetzung von Gesetzen, Verordnungen und sonstigen amtlichen Dokumenten in die Muttersprache der verschiedenen nationalen Minderheiten des ehemaligen Ungarischen Königreichs. Es verfertigte ausserdem beglaubigte und unbeglaubigte Übersetzungen für Behörden, öffentliche Körperschaften, Industrie- und Handelsunternehmen, sowie Privatpersonen. Später wurde es als eine Abteilung dem Innenministerium angeschlossen. 1949 wurde es unter dem heutigen Namen reorganisiert und dem Justizministerium unterstellt.

Infolge seiner ansehnlichen Vergangenheit ist dieses Übersetzungsorgan aus dem Aspekt sowohl der Übersetzungsgeschichte, als auch aus

dem der allgemeinen Kultur- und Verwaltungsgeschichte von Interesse.

Die heutige OFFI arbeitet als selbständiges Unternehmen, in Bezug auf die ausschliessliche Beglaubigungsbefugnis allerdings mit halbbehördlichem Charakter. Ihre Tätigkeit entspricht in grossen Zügen der herkömmlichen, d.h. sie verfertigt Übersetzungen in beglaubigter und unbeglaubigter Form für die öffentliche Hand und für Privatpersonen. Die Beglaubigungstätigkeit erfasst vorwiegend Übersetzungen juristischer Texte und Urkunden. Das Verhältnis der Übersetzungsmenge verschiebt sich immer mehr zugunsten der unbeglaubigten technisch-wissenschaftlichen Übersetzungen für Zwecke der öffentlichen Hand. Die OFFI hat 1973 mehr als 900 Tausend Seiten übersetzt, ein Drittel davon aus dem Ungarischen in fremde Sprachen. Somit ist die OFFI ein wertvolles Glied des Informationssystems. Von der Gesamtmenge der Übersetzungen entfielen 87% auf das deutsche, englische, französische und russische Sprachgebiet. Das Fachpersonal besteht aus hauptberuflichen Überprüfern und Übersetzern, sowie aus etwa 2000 freischaffenden Mitarbeitern. Die Probleme des geeigneten Nachwuchses, die stets schwierigeren Texte, der Druck der Auftragsfristen, die schwer lösbarer Qualitätskontrolle und die niedrigen Honorarsätze bereiten wachsende Sorgen. Über ihr engeren Tätigkeitsbereich hinaus nimmt die OFFI einen regen Anteil an der Gestaltung des Fachübersetzungswesens in Ungarn, sie unterhält enge Kontakte sowohl mit einheimischen, als auch mit ausländischen Übersetzungsorganen, Vereinigungen. Sie entfaltet eine lexikographische und terminologische Forschungs- und Sammlerarbeit und verfügt über eine ansehnliche selbst ausgebaute Fachbibliothek.

Die Ungarische Amtsstelle für Übersetzungen und Beglaubigungen wird bald die 25. Jahreswende ihrer sozialistischen Reorganisierung feiern.

